

Múzeumpedagógiai tapasztalatok és igények a pécsi óvodás gyermekek szülei körében

A tanulmány a *Múzeumi és könyvtári fejlesztések mindenkinek* című projekt keretében lebonyolított, a pécsi óvodáskorú gyermekek szüleinek múzeumpedagógiai tapasztalatait és igényeit felmérő kutatás eredményeit ismerteti. A kutatás az óvodáskorú gyermekeket nevelő családok múzeumlátogatási szokásainak felmérése mellett feltárta a szülők múzeumi programokkal, szolgáltatásokkal és kommunikációval kapcsolatos igényeit is.

I. A kutatás háttere és módszerei

A Szabadtéri Néprajzi Múzeum felkérésére, az EFOP-3.3.3-VEKOP-16-2016-00001 számú, „Múzeumi és könyvtári fejlesztések mindenkinek” című projekt keretében, a Hoszszúhetényi Tájházbán lebonyolított *Rica, rica kukorica* című múzeumpedagógiai mintaprojekthez kapcsolódóan 2017 októbere és 2018 januárja között került sor a pécsi óvodáskorú gyermekek szüleinek múzeumpedagógiai tapasztalatait és igényeit felmérő kutatásra.¹ A kutatás önkitöltős kérdőív segítségével, óvodánként 10-10 válaszadó, összesen 140 szülő múzeumpedagógiai tapasztalatait, illetve a múzeumi programokkal, szolgáltatásokkal és kommunikációval kapcsolatos igényeit mérte fel.

A mintavétel során az óvodák kiválasztásánál fontos szempont volt, hogy valamennyi pécsi városrész reprezentatív módon jelenjen meg a mintában. Ennek megfelelően lépcsőzetes mintavételi eljárás alapján 14 pécsi óvoda került a mintába, melyből 12 óvoda önkormányzati fenntartású, 2 óvoda pedig egyéb fenntartású. (PTE óvoda; Koch Valéria Középiszkola, Általános Iskola, Óvoda és Kollégium). A kérdőívek valamennyi óvodában az óvónők közvetítésével jutottak el az egy-egy óvodai csoportba járó gyermekek szüleihez. A kitöltés önkéntes volt, az adatok felvételének időintervalluma minden intézményben kb. 1 hét volt, illetve

II. A kérdőívek elemzése

II.1. A minta megoszlása

A kérdőívet kitöltő 140 szülő 4,3%-a általános iskolai, 34,3%-a középiskolai, 54,3 %-a felsőfokú végzettséggel, 7,1%-a pedig doktori fokozattal rendelkezik. 9,3%-uk 30 év alatti, 57%-uk 30-40 év közötti, 33,7%-uk pedig 40 évnél idősebb. A válaszadó szülők 27,1%-a egy gyermeket, 47,1%-a két gyermeket, 25,7%-a pedig 3 vagy annál több gyermeket nevel.

Fontos hangsúlyozni, hogy a minta némi torzítást mutat a mai magyar lakosság demográfiai jellemzőivel való összevetésben, hiszen a Központi Statisztikai Hivatal 2011-es népszámlálási adatai alapján a mintavételben meghatározó szerepet kapó a 25-34 év közötti korosztályban országosan csak 28% a felsőfokú végzettséggel rendelkezők aránya, a 35-39 év közötti korosztályban ez az arány pedig országosan csak 23,1%.² A mintában magas

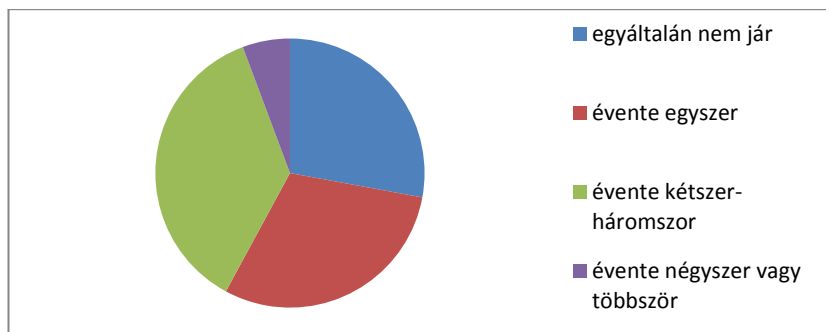
¹ A tanulmány megjelentetéséhez a Szabadtéri Néprajzi Múzeum Múzeumi Oktatási és Módszertani Központja hozzájárult

² KSH, Népszámlálás 2011, Iskolázottság. Visszatekintő adatok. 1.1.6 Az egyetemi, főiskolai stb. oklevéllel rendelkező népesség száma és megoszlása korcsoport szerint, valamint a megfelelő korúak százalékában, nemeként. http://www.ksh.hu/nepszamlalas/tablak_iskolazottsag (2019.04.21.)

a doktori fokozattal rendelkezők aránya. A torzítás több okra vezethető vissza, mint például Pécs egyetemváros jellege. Bár jelen tanulmánynak nem célja a fenti kérdés elemzése, további vizsgálatok lehetőségét veti fel az kérdőívvel kapcsolatos válaszadási hajlandóság megoszlása. A 30-40 év közötti szülők, illetve a 40 éven felüli szülők által adott válaszokban nem mutatkoztak olyan mértékű különbségek, melyekből releváns következtetéseket lehetne levonni. Mivel a válaszadó szülők között nagyon alacsony volt a 30 év alattiak száma, így életkor alapján nem kerültek elemzésre a kapott adatok.

11.2.A múzeumlátogatás gyakorisága

A vizsgálatba bevont pécsi óvodáskorú gyermekek szüleinek 27,9%-a egyáltalán nem, 30%-a évente egyszer, 36,4%-a évente kétszer-háromszor, míg 5,7%-a évente négyszer vagy ennél többször keresi fel a múzeumokat szabadidős tevékenységként.

1. ábra: A múzeumlátogatás gyakorisága a pécsi óvodáskorú gyermekek szülei körében

A múzeumlátogatás gyakorisága iskolai végzettség szerint

A középiskolai végzettséggel rendelkező szülőknek több, mint 1/3-a (35,4%), a felsőfokú végzettséggel rendelkező szülőknek pedig a 18,4%-a egyáltalán nem jár gyermekével múzeumba. Az általános iskolai végzettséggel rendelkező, valamint a doktori fokozattal rendelkező szülők esetében a válaszadók alacsony száma miatt nem vonható le releváns következtetés.

A múzeumlátogatás gyakorisága a gyermekek száma szerint

Legmagasabb arányban az egy gyermeket nevelő szülők nem járnak egyáltalán múzeumba, 34,2%-uk jelölte meg ezt a választ, szemben a két gyermeket nevelő szülők 27,3%-val, illetve a három vagy annál több gyermeket nevelő szülők 16,7%-val. A gyermekek száma alapján ugyanakkor nincs különbség az évente csak egyszer, vagy az évente kétszer-háromszor múzeumba látogató családok között. Ugyanakkor, míg az egy, illetve két gyermeket nevelő szülők közül jóformán senki nem jár évente négyszer vagy négynél többször múzeumba, a három vagy annál több gyermeket nevelő szülők esetében 16,7%-os válaszadási arány jelent meg.

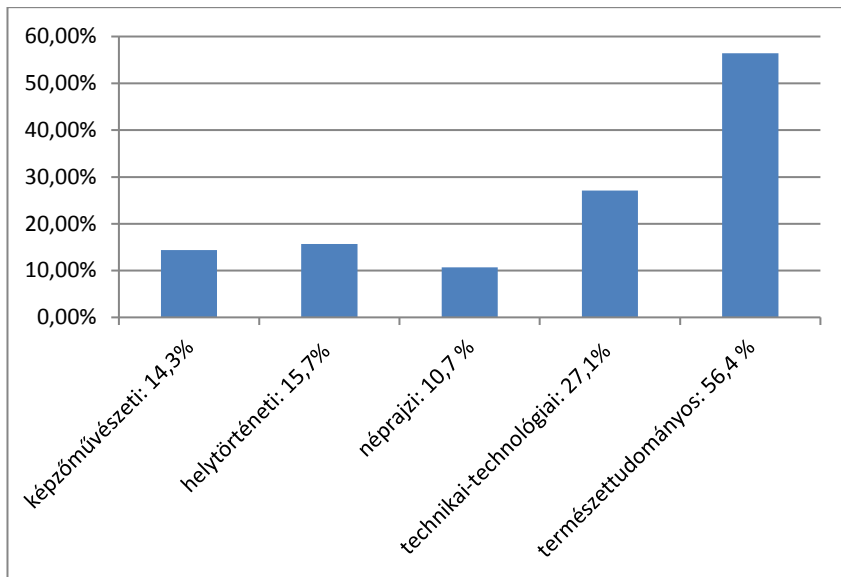
11.3. A múzeumlátogatást gátló tényezők

Kiemelkedően magas aránnyal, a válaszadók 20%-a a szabadidő hiánya miatt nem látogatja gyakrabban a múzeumokat, valamint gyakori indokként határozták meg a múzeumokat egyáltalán nem, vagy csak évente egyszer látogató szülők a múzeumokkal kapcsolatos információk hiányát (11%). A múzeumokat egyáltalán nem látogató szülők legmagasabb arányban, 35,8%-ban a szabadidő hiányát jelölték meg olyan gátló tényezőként, ami miatt egyáltalán nem járnak múzeumokba. A múzeumokat egyáltalán nem látogató szülők közel egyharmada, 30,8%-a az érdeklődés hiánya miatt nem keresi fel ezeket az intézményeket.

A múzeumlátogatást gátló meghatározó tényező az is, hogy a mintába került válaszadónak mindössze 50%-a ismeri a környékbeli múzeumokat, valamint, hogy a válaszadók 79%-át egyáltalán nem érik el a múzeumokkal, kiállításokkal, múzeumi programokkal kapcsolatos információk.

II.4. Preferált múzeumok és kiállítások

Megállapítható, hogy a kutatásba bevont pécsi óvodáskorú gyermekek szülei körében kiemelkedően magas a természettudományi kiállítások/ múzeumok iránti érdeklődés. A válaszadók 56%-a érdeklődik a természettudományi múzeumok, 27%-uk pedig a technikai-technológiai múzeumok iránt. A válaszadó szülők kevésbé érdeklődnek a képzőművészeti és a helytörténeti múzeumok iránt (14- 16%), legkevésbé pedig a néprajzi tárlatok érdekes számukra.

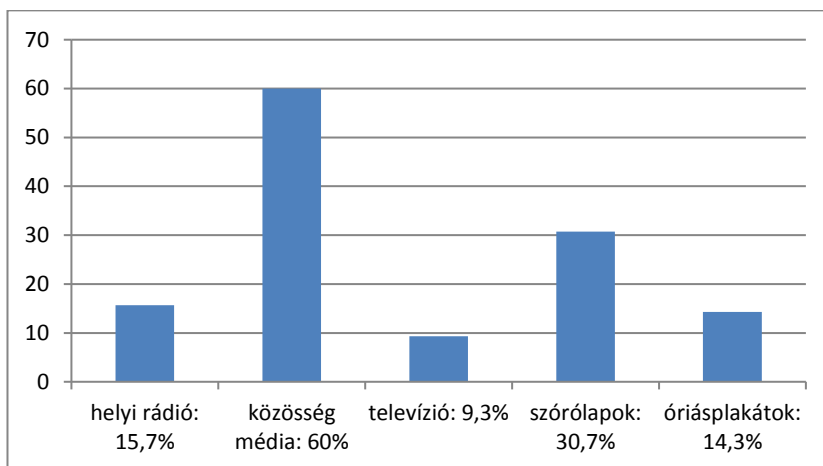

2. ábra: A pécsi óvodáskorú gyermekek szülei által preferált múzeumtípusok, kiállítások

Az iskolai végzettség alapján egy érdekes eredményt érdemes kiemelni. Míg a középiskolai végzettséggel rendelkező szülők inkább a képzőművészeti (20,8%) és kevésbé a helytörténeti kiállítások iránt (8,3%) érdeklődnek, eddig a főiskolai és egyetemi végzettségűek körében ez fordítva van, hiszen itt még a válaszadók 10,5%-a érdeklődik a képzőművészeti tárlatok iránt, addig a helytörténeti kiállításokra 19,7 % kíváncsi.

II.5. Preferált kommunikációs csatornák

A pécsi óvodáskorú gyermekek szülei körében toronymagasan a különböző közösségi média felületek (facebook, twitter, stb.) bizonyultak a leginkább preferált kommunikációs csatornáknak, a válaszadók 60%-a jelölte meg azt, hogy a múzeumokról ezen a módon kívánnak információt kapni. A válaszadóknak ugyanakkor majdnem az egyharmada (30,7%) szórólapok révén is szívesen tájékozódna a múzeumi programokról, aktuális kiállításokról. Preferált kommunikációs csatornaként legkevésbé a helyi rádiót (15,7%), a televíziót (9,3%), valamint az óriásplakátokat (14,3%) jelölték meg a válaszadók.

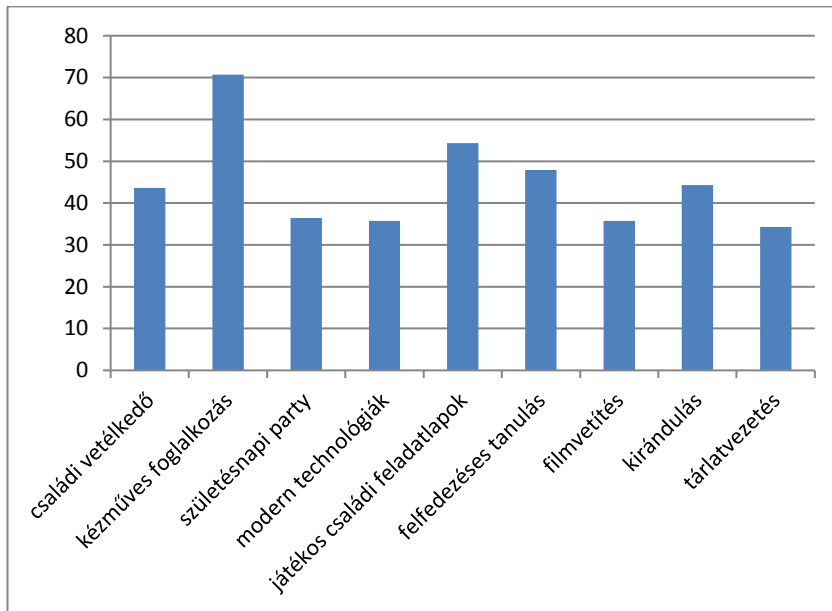
3. ábra: Preferált kommunikációs csatornák a pécsi óvodáskorú gyermekek szülei körében

Iskolai végzettség szerint különbségek figyelhetők meg a preferált kommunikációs csatornák tekintetében. Míg a középiskolai végzettséggel rendelkező szülők nyitottabbak arra, hogy televízión keresztül értesüljenek a múzeumi programokról, kiállításokról (16,7%), addig a főiskolai és egyetemi végzettséggel rendelkezők jóformán teljesen elutasítják a televíziót mint kommunikációs csatornát (a televíziót preferálók aránya itt: 2,6%). Az óriásplakátok szintén népszerűbbek a középiskolai végzettségűek körében (22,9%), a főiskolai és egyetemi végzettségűek körében csupán a válaszadók 7,9 %-a szeretne óriásplakátokon keresztül értesülni a múzeumok által nyújtott lehetőségekről.

Valamennyi életkori csoportban a közösségi média a legnépszerűbb és igényelt kommunikációs csatorna.

II.6. Preferált múzeumpedagógiai programok

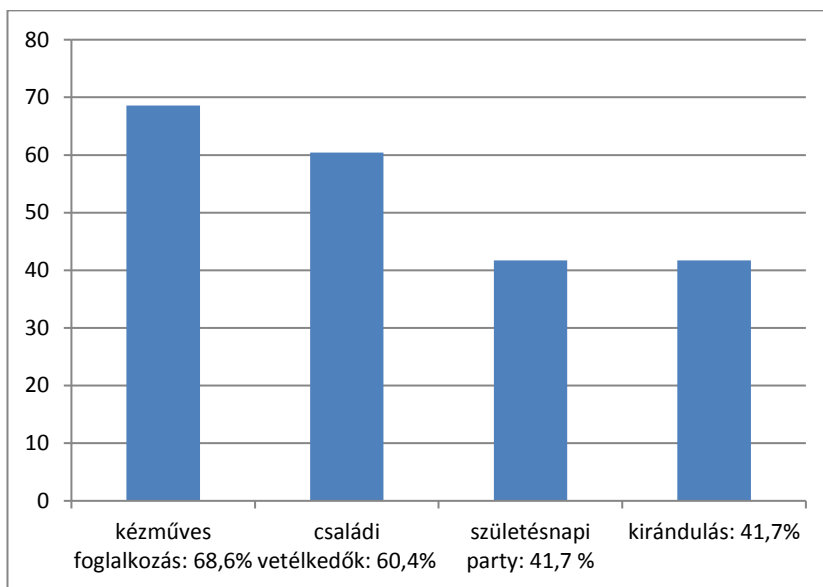
A válaszadók körében a kézműves foglalkozások bizonyultak a legnépszerűbb módszernek a szülők körében, válaszaik alapján 70,7%-uk nagyon szívesen venne részt olyan múzeumpedagógiai programon, ahol lehetőségük nyílna arra, hogy gyermekeik kézműves tevékenységben vegyenek részt. Emellett különösen vonzó múzeumpedagógiai programként határozták meg a családi vetélkedőket/ versenyeket (43,6%), a családirag kitöltendő feladatlapokra épülő múzeumi programokat (54,3%), a foglalkoztató kiadványra épülő, családok számára kidolgozott felfedezési tanulási lehetőségeket (47,8%), valamint a múzeumok által szervezett kirándulásokat (44,3%). Ugyanakkor megfontolandó a múzeumok számára, hogy a válaszadók több, mint egyharmada, a szülők 36,4%-a nyilatkozott úgy, hogy nagyon szívesen szervezné meg gyermeke születésnapjait a múzeumban, illetve népszerűnek bizonyultak a modern technológiára, illetve a mobilkommunikációs eszközök alkalmazására épülő programok is, hiszen a válaszadók 35,7%-a nagyon szívesen venne részt ilyen jellegű programokon a múzeumokban.

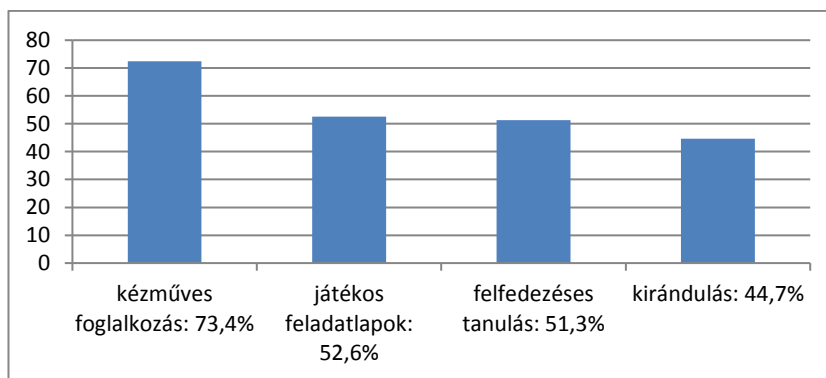
4. ábra: A legnépszerűbb múzeumpedagógiai módszerek és programok a pécsi óvodáskorú gyermekek szülei körében

A pécsi óvodáskorú gyermekek szülei körében a legkevésbé népszerű múzeumpedagógiai módszer a drámapedagógia, a válaszadók 35,7%-a nyilatkozott úgy, hogy egyáltalán nem érdeklik a drámapedagógiai programok. Ugyanakkor a válaszadók további 32%-a nem zárja ki, hogy drámapedagógiai foglalkozáson vegyen részt gyermekével, hiszen ezt a múzeumpedagógiai módszert a „talán” kategóriába sorolta. Ugyanakkor a kérdőívek elemzése során felmerül a kérdés, hogy a válaszadók tisztában voltak-e a drámapedagógia pontos fogalmával. A drámapedagógia mellett a szülők legnagyobb arányban még a kérdőívben „éjszaka a múzeumban” címkét kapott, a gyermekek számára a múzeumban való „ott alvást” kínáló programokat utasították el, mintegy 37%-uk egyáltalán nem venne részt ilyen jellegű múzeumi programon. A tanulmány szerzője úgy véli, hogy az „ott alvós” programok elutasításának több oka is lehet. Egyrészt talán a gyermekek életkori sajátosságai miatt a szülők kevésbé nyitottak az ilyen jellegű programokra, másrészt mivel a hazai múzeumi gyakorlatban a külföldi sikeres példák ellenére egyelőre még nem terjedtek el az ilyen jellegű innovatív kezdeményezések, a szülők is fenntartással fordulhatnak feléjük. Harmadrészt valószínűsíthető, hogy a múzeumokkal kapcsolatos hagyományos attitűdök is hozzájárulhatnak ahhoz, hogy a szülők ilyen jelentős mértékben utasítsanak el egy egyébként innovatív kezdeményezést. Ugyanakkor meg kell említeni azt is, hogy a szülők 22,8%-a nagyon szívesen, 30%-uk pedig talán részt venne gyermekével egy „éjszaka a múzeumban” ott alvós programon.

Érdekes különbségek fedezhetőek fel a különféle múzeumpedagógiai programokkal, módszerekkel kapcsolatos preferenciákban az iskolai végzettség szerint. Míg a középiskolai végzettséggel rendelkező szülők jelentős része (60,4%) nagyon szívesen venne részt a múzeumok által szervezett családi vetélkedőkön, addig a felsőfokú végzettséggel rendelkező szülők kevésbé preferálják ezt a múzeumpedagógiai programtípust, hiszen csak 35,5%-uk nyilatkozott úgy, hogy nagyon szívesen venne részt ilyen jellegű programon gyermekével.

5. ábra: A legvonzóbb múzeumpedagógiai programok és módszerek a középiskolai végzettséggel rendelkező pécsi szülők körében

6. ábra: A legvonzóbb múzeumpedagógiai programok és módszerek a felsőfokú végzettséggel rendelkező pécsi szülők körében

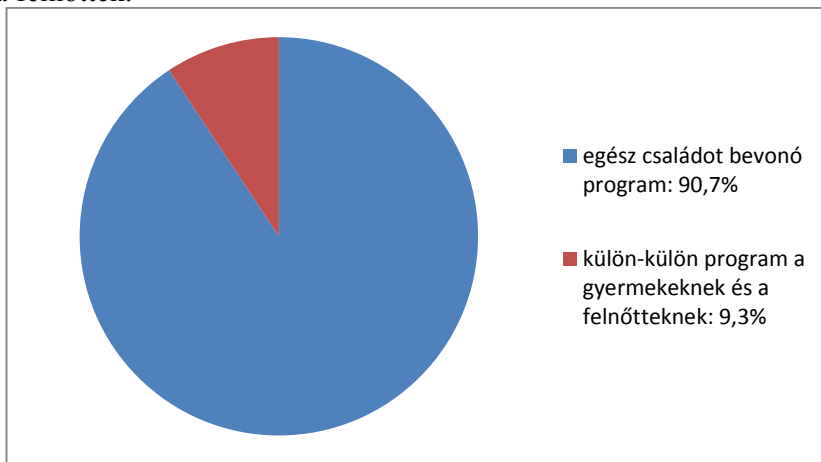
Bár mind a középiskolai, mind a felsőfokú végzettséggel rendelkező szülők körében a kézműves foglalkozások / tárgyalkotó tevékenység a legnépszerűbb múzeumpedagógiai módszer, illetve bár mindkét csoport számára a múzeumok által szervezett kirándulás a negyedik legnépszerűbb programtípus, a további preferenciákban különbség mutatkozik. Míg a középiskolai végzettségű szülők a kézműves foglalkozások és a múzeumok által szervezett kirándulások mellett a múzeumban szervezett családi vetélkedőkön és születésnap party-n vennének részt a legszívesebben, addig a felsőfokú végzettségű szülők ezen programok helyett a családirag kitölthető játékos feladatlapokat, valamint a foglalkoztató kiadványokra épülő felfedezései családi tanulást preferálnák a múzeumokban.

Az iskolai végzettség szerinti különböző preferenciák jól megmutatkoznak abban is, hogy a szülők mely múzeumpedagógiai programok és módszerek iránt nem érdeklődnek egyáltalán. Míg a felsőfokú végzettséggel rendelkező szülők egyharmada (32,9%) teljes mértékben elutasítja a múzeumokban szervezendő születésnap buli gondolatát, addig a

középiskolai végzettségű szülők esetében ez az arány csupán 14,6%. Hasonló eredményekre jutunk a családi vetélkedők elutasítása kapcsán is, hiszen míg a felsőfokú végzettséggel rendelkező szülők egynegyede egyáltalán nem kíván részt venni a múzeumokban megszervezett családi vetélkedőkön, addig a középiskolai végzettségű szülőknek csak 8,3%-a zárja ki ez a programtípust teljes mértékben.

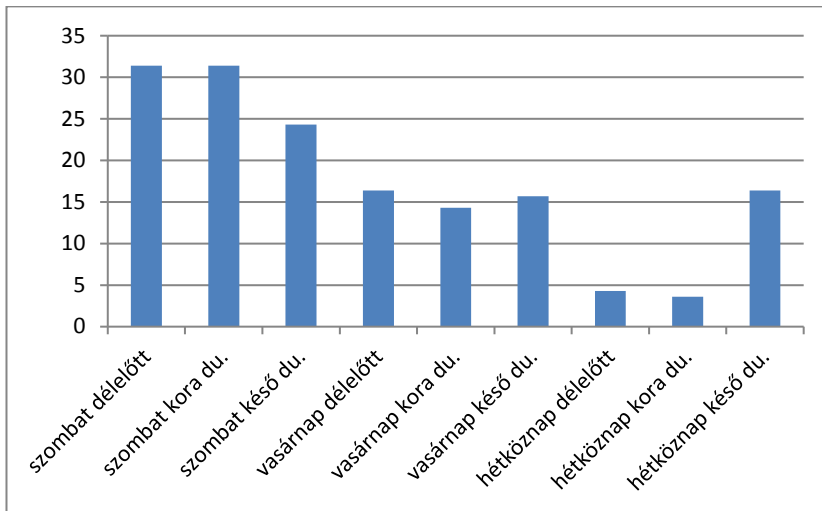
II.7. A múzeumlátogatás preferált keretei

A kutatás alapján a pécsi óvodáskorú gyermekek szülei kimagasló mértékben az egész családot egyidejűleg és közösen bevonó múzeumi programokat preferálják (90,7%). A válaszadóknak csupán 9,3 %-a nyilatkozott úgy, hogy szívesebben venne részt olyan múzeumi programon, melynek keretében külön foglalkozáson vesznek részt a gyermekek, és külön programon a felnőttek.

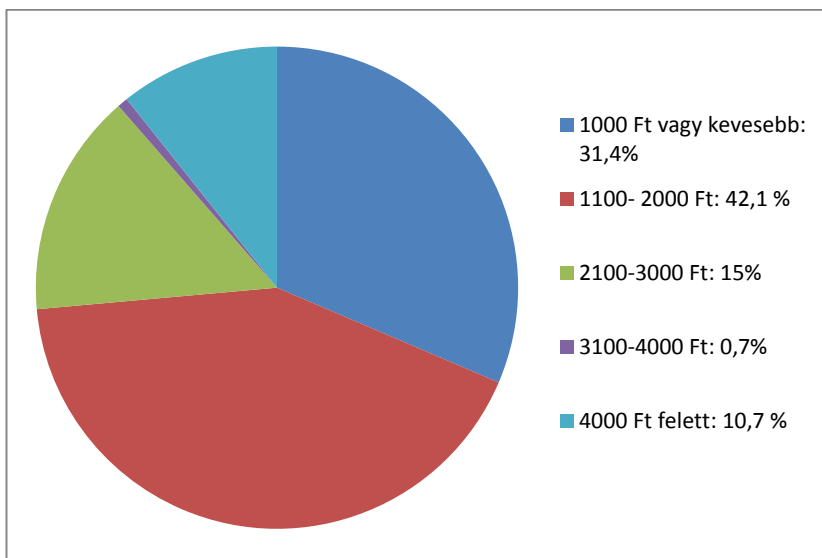
7. ábra: A pécsi óvodáskorú gyermekek szülei által preferált múzeumi programok keretei

A kutatásba bevont pécsi szülők egyértelműen a szombati napot, azon belül is a szombat délelőttöt és a szombat kora délutánt határozták meg a legideálisabb időpontnak a múzeumi családi programok lebonyolítása szempontjából, mind a két időpont a válaszadók 31,4 %-a szerint tekinthető ideálisnak. A szombat késő délutáni időpontot a válaszadók majdnem egynegyede (24,3%) tartotta ideális időpontnak a múzeumi programokon való családi részvétel szempontjából. A vasárnapi nap valamennyi napszak tekintetében kevésbé bizonyult népszerűnek. A hétköznapi délelőtti és kora délutáni időpont jóformán egyáltalán nem bizonyult ideálisnak, és a hétköznapi késő délutáni időpontot is csak a válaszadók 16,4%-a jelölte meg ideális időpontként.

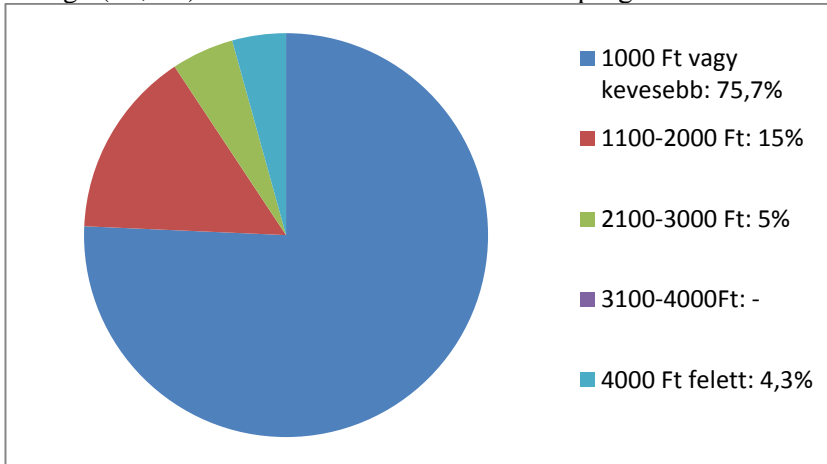
8. ábra: A családi múzeumlátogatás szempontjából legideálisabbnak ítélt napok és napszakok a pécsi óvodáskorú gyermekek szülei szerint

A kérdőívek eredményeinek elemzése alapján megállapítható, hogy a pécsi óvodáskorú gyermekek szülei leginkább 1000-2000 Ft közötti összeget fordítanának maximálisan 1 fő gyermek és 1 fő szülő múzeumlátogatására, illetve múzeumi programon való részvételére. A válaszadók 42,1 %-a fordítana maximálisan ekkora összeget erre a szabadidős tevékenységre. Ugyanakkor a válaszadók majdnem egyharmada (31,4%) maximum 1000 Ft-ot vagy ennél kisebb összeget szánna 1 fő gyermek és 1 fő szülő múzeumlátogatására, illetve múzeumi programon való részvételére. A gyermekek száma a kutatás eredményei szerint érdemben nem befolyásolja azt, hogy a szülők mekkora összeget szánának 1 fő gyermek és 1 fő szülő múzeumi programon való részvételére.

9. ábra: 1 gyermek és 1 felnőtt múzeumi programon való részvételéért kifizetendő maximális összeg

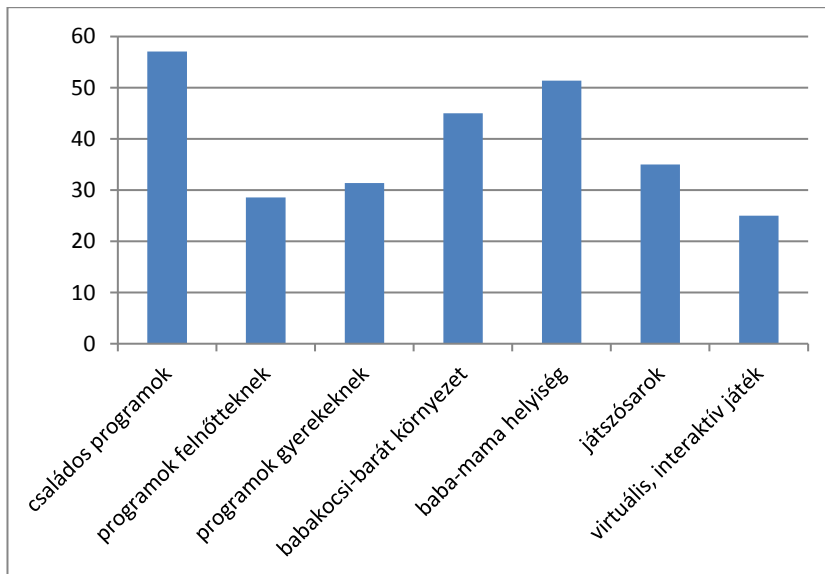
Amennyiben gyermekük óvodai program keretében látogatna múzeumba, úgy a szülők túlnyomó többsége (75,7%) maximum 1000Ft-ot szánna a programra.

10. ábra: A pécsi szülők által óvodai program keretében lebonyolított múzeumpedagógiai foglalkozásra szánt maximális összeg

11.8.: A látogatóbarát múzeum ismervei a pécsi óvodáskorú gyermekek szülei szerint

A szülők leginkább a családi programokat (57,1), a pelenkázó, illetve baba-mama helyiségek biztosítását (51,4%), a babakocsi-barát környezetet (45%), a játszósarok kiépítését (35%), a kifejezetten gyermekeknek kínált programokat (31,4%), a felnőtteknek szervezett külön múzeumi programokat (28,6%) és a virtuális, interaktív játékokat (25%) tartották elmaradhatatlannak, alapvetően fontosnak ahhoz, hogy egy múzeum kiérdemelhesse a látogatóbarát jelzöt.

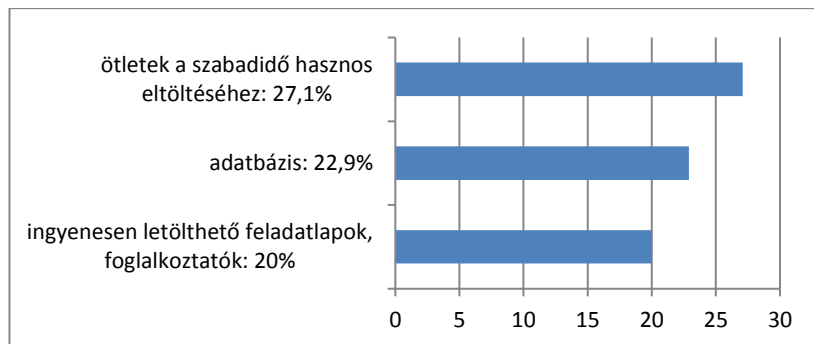

11. ábra: A látogatóbarát múzeum ismervei a pécsi óvodáskorú gyermekek szülei szerint

Legkevésbé fontosnak pedig azt tartották a szülők, hogy a múzeum mint esküvői helyszín is funkcionáljon, hiszen 35,7%-uk ezt a szolgáltatást egyáltalán nem tartja fontosnak.

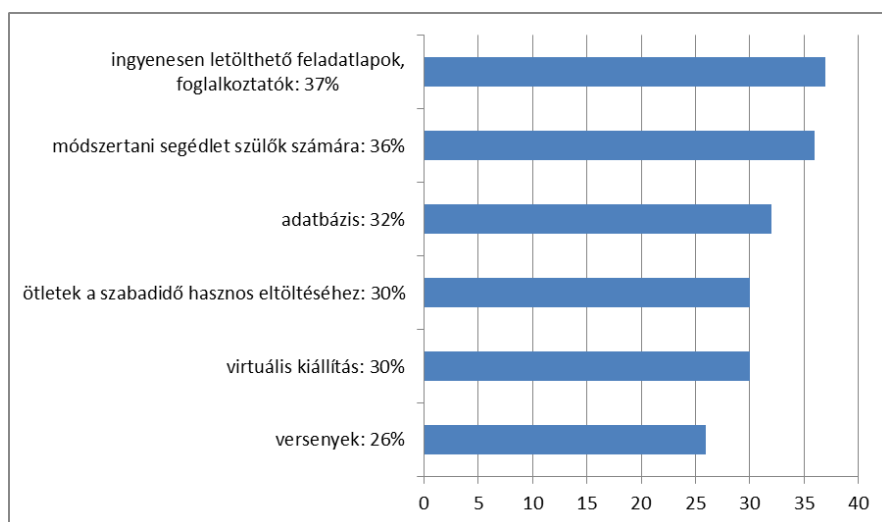
11.9. A modern múzeumi honlap ismérvei a pécsi óvodáskorú gyermekek szülei szerint

A szülők legnagyobb része a családok számára a szabadidő hasznos eltöltéséhez nyújtott ötletek megosztását és játékos feladatok ajánlását, az online elérhető adatbázist, valamint az ingyenesen letölthető feladatlapokat és foglalkoztató füzeteket határozta meg a modern múzeumi honlap alapvető követelményeként.

12. ábra: A modern múzeumi honlap alapvető követelményei a pécsi óvodáskorú gyermekek szülei szerint

Fontos közvetítendő tartalomként pedig legnagyobb részük a múzeumi honlapról ingyenesen letölthető feladatlapokat és foglalkoztató füzeteket, a szülők múzeumlátogatásra való felkészülését támogató módszertani segédleteket, online adatbázis és virtuális kiállítás közvételét, valamint versenyek meghirdetését határozták meg.

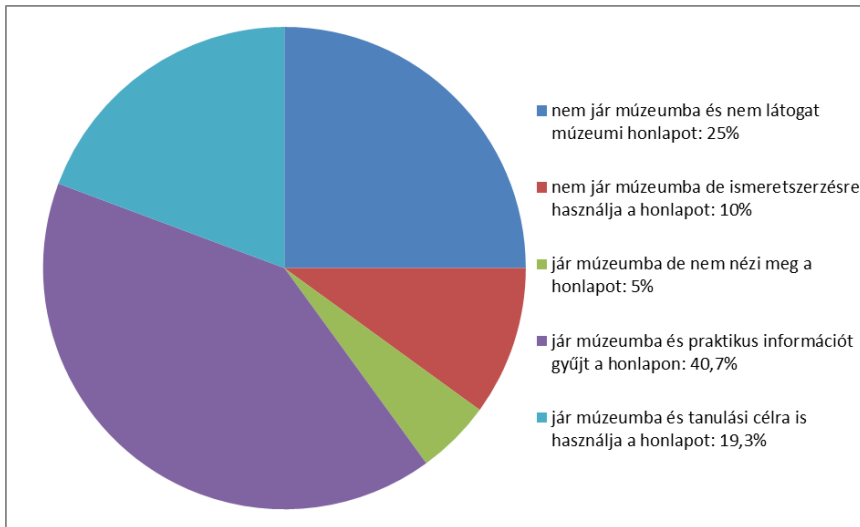

13. ábra: A modern múzeumi honlap fontosnak ítélt szolgáltatásai a pécsi óvodáskorú gyermekek szülei szerint

A múzeumi honlapokkal kapcsolatos elvárásokban két területen mutatkozott jelentős eltérés a szülők között iskolai végzettség alapján. A kutatás eredményei szerint a középiskolai végzettséggel rendelkező szülők sokkal nyitottabbak az internetes felületen meghirdetett versenyekkel kapcsolatosan, mint a felsőfokú végzettséggel rendelkező szülők. Míg a középiskolai végzettségű szülők 20,9%-a a modern múzeumi honlap alapvető követelményeként határozta meg az internetes felületen meghirdetett vetélkedőket, 29,2%-uk pedig

fontosnak minősítette ezt, a felsőfokú végzettséggel rendelkező szülők körében ez az arány az említés sorrendjében csak 9,2% és 25% volt. A kutatás érdekes eredménye, hogy a felsőfokú végzettségű szülők kevésbé nyitottak bármiféle múzeumi vetélkedőre, mint a középiskolai végzettséggel rendelkező szülők, hiszen a preferált múzeumpedagógiai módszerek és programok elemzése hasonló eredményekre vezetett.

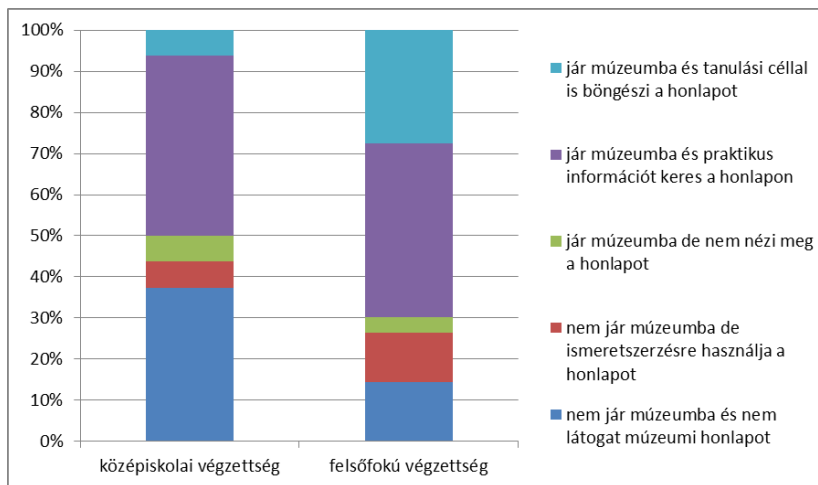
Az önmagát múzeumlátogatóként definiáló szülők legnagyobb része jelenleg praktikus információk (nyitva tartás, belépőjegyárak) megszerzésére használja a múzeumi honlapokat, ugyanakkor közel ötödük a praktikus információk megszerzésén túl tanulási céllal is böngészi a múzeumi honlapokat. A múzeumi honlapok fejlesztése, a tanulást segítő ingyenesen letölthető segédletek és adatbázisok, valamint a szülők múzeumlátogatásra való felkészülését támogató információk múzeumi honlapokon való megosztása a szülők elvárásai alapján indokolt lenne.

14. ábra: A múzeumi honlapok hasznosítása a pécsi óvodáskorú gyermekek szülei körében

Megjegyezendő, hogy míg a kérdőív múzeumlátogatási gyakoriságot firtató kérdésére csak a válaszadók 27,9%-a válaszolta azt, hogy egyáltalán nem járnak a családdal múzeumba, addig, ha összesítjük a múzeumi honlapokkal kapcsolatos elvárásokat vizsgáló kérdésre adott válaszokat kiderül, hogy a válaszadók 35%-a nem jár múzeumba. Az eredményben mutatkozó különbözőséget minden esetben azon szülők válaszai okozzák, akik bár a kérdőív korábbi kérdésére azt a választ adták, hogy évente egyszer ellátogatnak múzeumba, a honlapok hasznosításával kapcsolatos kérdésnél már azt jelölték meg, hogy nem járnak múzeumba.

Iskolai végzettség alapján jelentős különbségek fedezhetőek fel abban, hogy a szülők mire, illetve miként használják a múzeumi honlapokat. A múzeumi honlapot tanulási céllal is böngésző szülők túlnyomó többsége egyértelműen a felsőfokú végzettségűek köréből kerül ki. Míg a múzeumlátogató szülők közül a felsőfokú végzettségűek 27,6%-a böngészi a múzeumi honlapokat tanulási céllal is, addig ez az arány a középiskolai végzettségűek körében csupán 6,3%.

15. ábra: A múzeumi honlapok felhasználási módjának megoszlása a pécsi óvodáskorú gyermekek szülei körében iskolai végzettség alapján

11.10. A múzeumot egyáltalán nem látogató szülők múzeumokkal kapcsolatos preferenciái

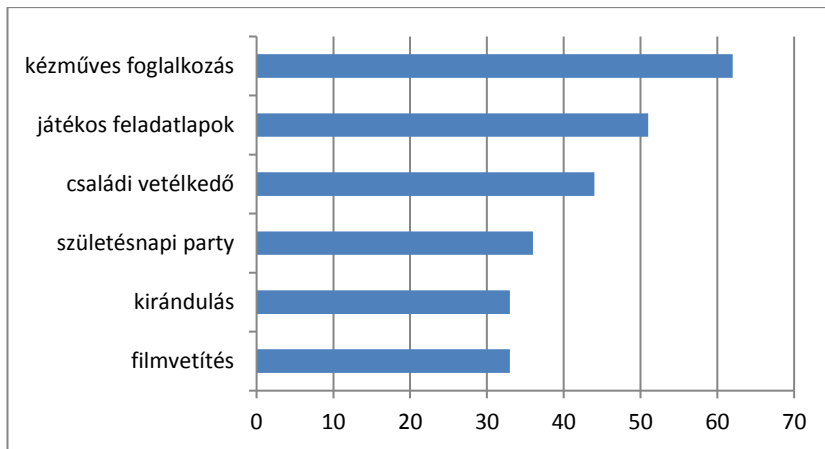
Érdekes összevetni a múzeumokat egyáltalán nem látogató szülők által adott válaszokat a teljes minta eredményeivel. Legszembetűnőbb különbség az, hogy míg a teljes mintának csak 20%-a határozta meg a szabadidő hiányát és 9,9%-a az érdeklődés hiányát a múzeumlátogatást gátló tényezőként, addig a múzeumokat egyáltalán nem látogató szülők körében ez az arány 35,9% és 30,8% az említés sorrendjében. Tehát a válaszok alapján megállapíthatjuk, hogy azok számára, akik egyáltalán nem jutnak el múzeumokba, a fő gátló tényező a szabadidő hiánya és az érdeklődés hiánya. Az első kihívással a múzeumok nem tudnak mit kezdeni, a második gátló tényező enyhítése érdekében azonban tehetnek valamit.

Lényeges különbség nem mutatható ki a teljes minta és a múzeumokat egyáltalán nem látogató szülők kiállítástípusokkal és kommunikációs csatornákkal kapcsolatos preferenciáival kapcsolatban. Mindazonáltal megállapítható, hogy a minta egészéhez képest a múzeumokat egyáltalán nem látogató szülők kis mértékben érdekesebbnek találták a képzőművészeti tárlatokat és jobban preferálják az óriásplakátokat mint ideális múzeumi kommunikációs csatornát.

A múzeumpedagógiai programokkal és módszerekkel kapcsolatos preferenciák kapcsán két helyütt van szembetűnő különbség a múzeumokat egyáltalán nem látogató szülők és a teljes minta által adott válaszok között. Míg a teljes minta kb. egyharmada (34,3%) venne részt nagyon szívesen tárlatvezetésen, addig a múzeumokat egyáltalán nem látogatók körében ez az arány csupán 10,3%. Szintén jóval kisebb az érdeklődés körükben a foglalkoztató kiadványokra épülő felfedezéses tanulás iránt (28,3%), mint amilyen arányban ez a teljes minta esetében népszerűségnek örvendett. (47,8%). Egyéb múzeumpedagógiai program vagy módszer esetében nem volt jelentős különbség a múzeumot egyáltalán nem látogató szülők által adott, illetve a teljes minta által adott válaszok között. Következtetés tehát, hogy a múzeumok hagyományos tárlatvezetései nem igazán alkalmasak arra, hogy olyan rétegeket vonjanak be a múzeumokba, akik egyébként egyáltalán nem keresik fel ezeket az intézményeket.

A kutatási eredmények alapján a múzeumot egyáltalán nem látogató szülők számára az alábbi múzeumpedagógiai programtípusok, módszerek lehetnének a legvonzóbbak: kézműves foglalkozások (61,5%); játékos családi feladatlapok (51,3%), családi vetélkedők

(43,6%), a múzeumban szervezett születésnap bulik (35,9%), valamint a filmvetítés és a múzeumok által szervezett kirándulások (33,3%).

16. ábra: A múzeumot egyáltalán nem látogató szülők által legvonzóbbnak ítélt múzeumpedagógiai programok és módszerek

III. Összegzés

A pécsi óvodáskorú gyermekek szülei körében lebonyolított kutatás érdekes és hasznos eredményeket hozott. Megfontolandó a múzeumok számára, hogy a kutatásba bevont szülők jelentős része igényelné a hagyományos múzeumpedagógiai módszerek és programok biztosítása mellett a rendhagyóbb programok meghirdetését is. A kutatás eredményei alapján mind a múzeumok által szervezett kirándulások, mind a múzeumokban lebonyolítandó születésnap bulik, mind a modern technológiára, illetve a mobilkommunikációs eszközök alkalmazására épülő programok iránt jelentős érdeklődés mutatkozik az óvodáskorú gyermekek szülei körében. Különösen a múzeumokat egyáltalán nem látogató rétegek megszólítása kapcsán lenne érdemes a múzeumoknak rendhagyó programokkal fordulnia a szülők felé.

Jóformán valamennyi szülő a teljes családot bevonó múzeumpedagógiai programokat preferálta a gyermekek és a felnőttek számára külön-külön lebonyolított programok helyett.

A szülők a szombati napot tartják a családi múzeumpedagógiai programok lebonyolítására leginkább alkalmas napnak. Többségük 2000 Ft-ban maximalta az egy gyermek és egy szülő múzeumi programon való részvételéért kifizetendő összeget, ugyanakkor érdemes kiemelni, hogy közel egyharmaduk 1000 Ft-ban jelölte meg a maximálisan erre fordítandó összeget. Az óvodai szervezésben lebonyolított múzeumpedagógiai programért pedig döntő többségük önkéntes alapon maximálisan 1000 Ft-ot fizetne.

A múzeumi infrastruktúra modernizálását indokolja, hogy a szülők a családi programok meghirdetése mellett a pelenkázó, illetve baba-mama helyiségek biztosítását és a babakocsi-barát környezetet határozták meg a látogatóbarát múzeum alapvető követelményeként, illetve, hogy a válaszadók közel egyharmadának alapvető elvárása, hogy a múzeumok játszószarkokat alakítsanak ki épületeikben.

A múzeumi honlapok informális tanulást támogató lehetőségeinek bővítése, az ingyenesen letölthető múzeumpedagógiai feladatlapok és a szülők múzeumlátogatásra való felké-

szülését támogató módszertani segédletek online biztosítása a szülők igényei kapcsán indokolt lenne. Meglepően magas arányban igényelték a szülők a szabadidő hasznos eltöltését támogató ötletek közzétételét a múzeumi honlapon.

Végül a kutatás eredményei alapján megállapítható, hogy az óvodáskorú gyermekeket nevelő családok múzeumlátogatási aktivitásának növelése érdekében kifejezetten fontos lenne, hogy a múzeumi programokkal, kiállításokkal kapcsolatos információk, tájékoztatók a jelenleginél nagyobb arányban érjék el ezt a célcsoportot.

Források

KSH, Népszámlálás 2011, Iskolázottság. Visszatekintő adatok. 1.1.6 Az egyetemi, főiskolai stb. oklevéllel rendelkező népesség száma és megoszlása korcsoport szerint, valamint a megfelelő korúak százalékában, nemenként.

http://www.ksh.hu/nepszamlalas/tablak_iskolazottsag (2019.04.21.)

Függelék

A pécsi óvodáskorú gyermekek szülei körében a múzeumpedagógiai tapasztalatokat és igényeket felmérő kutatás során alkalmazott kérdőív kérdései

A kérdőívet készítette: **Dr. Koltai Zsuzsa, adjunktus**

1.) **Nem:**

2.) **Életkor:**

3.) **Lakóhely:** ..... (járás)

(Kérem, húzza alá a megfelelő választ!)

község

város

megyeszékhely

4.) **Mi a legmagasabb iskolai végzettsége?**

(Kérem, húzza alá a megfelelő választ!)

8 általánosnál kevesebb

8 általános

középiskola

főiskola, egyetem

doktori fokozat

5.) **Gyermekek száma:** .....

6.) **Szoktak-e a családdal múzeumokat/kiállításokat látogatni?**

(Kérem, húzza alá a megfelelő választ!)

Nem járunk múzeumba

Évente egyszer

Évente kétszer- háromszor

Évente 4-nél többször

Ha nem járnak múzeumba a családdal, mi ennek az oka?

(Kérem, húzza alá a megfelelő választ! Több választ is megjelölhet!)

nincs elég szabadidőnk rá

utazási nehézségek

túl drága belépőjegyek/ túl drága szolgáltatások

nem érdekelnek a múzeumok

információ hiánya a múzeumok által kínált programokról

egyéb:

7.) **Milyen témájú kiállításokat látogatna meg szívesen óvodáskorú gyermekével?** (Kérem, állítson fel sorrendet! 1. – leginkább 5- legkevésbé)

képzőművészeti, iparművészeti

- helytörténeti
- néprajzi
- technikai- technológiai
- természettudományos

8.) **Ismeri-e a környékbeli múzeumok kiállításait?** (Kérem, húzza alá a megfelelő választ!)

igen, az alábbiakat.....

nem

9.) **Melyik környékbeli múzeumokban járt már gyermekével?**

.....
.....
.....

10.) **Találkozik-e a múzeumi kiállítások, programok népszerűsítő kiadványaival, promóciójával?** (Kérem, húzza alá a megfelelő választ!)

igen, az alábbi múzeum programjairól értesülök rendszeresen:.....

nem

11.) **Milyen csatornán keresztül lehetne Önt a legsikeresebben tájékoztatni a múzeumi programokról, új kiállításokról?**

(Kérem, állítson fel fontossági sorrendet! 1- leginkább 5- legkevésbé)

- helyi rádió
- facebook, twitter
- televízió
- szórólapok
- óriásplakátok

12.) **Milyen jellegű múzeumi programon venne legszívesebben részt gyermekével?**

(Kérem, az adott múzeumi program típusa mellett jelölje meg, hogy mennyire tartja vonzónak az adott programot!)

1- nagyon szívesen

2.- talán

3- egyáltalán nem

- családi vetélkedők/ versenyek
- kézműves foglalkozások, tárgyalgó tevékenységek
- drámapedagógia
- tárlatvezetés
- „éjszaka a múzeumban” ott alvós program
- szülinapi party gyermekem számára
- a modern technológiákra, illetve a mobilkommunikációs eszközök használatára épülő programok (mobiltelefon, tablet, GPS,)
- játékos feladatlapok kitöltése családdal
- foglalkoztató kiadványra épülő felfedezési múzeumlátogatás családok számára
- filmvetítés
- kirándulás szervezése a múzeum által
- egyéb:

13.) **Milyen jellegű programon venne részt szívesebben?** (Kérem, húzza alá a megfelelő választ!)

- az egész családot bevonó múzeumi program (óvodáskorú gyermek és szülei közösen oldanak meg feladatokat)

- külön foglalkozás a gyermekek és külön program a szülők számára

14.) **Családos program esetén a héten melyik az a nap, illetve melyik az a napszak, mely a legideálisabb lenne az Ön családjá számára egy múzeumlátogatás lebonyolítására?**

.....nap

Kérem, állítsa sorrendbe, hogy melyik napszak lenne a legideálisabb Ön számára a múzeumlátogatáshoz!

1- leginkább   3- legkevésbé

- délelőtt
- koradélután
- késődélután

15.) Mi az a legmagasabb összeg, melyet 1 fő gyermek és 1 fő szülő közös múzeumlátogatásáért, illetve múzeumi programon való részvételért még szívesen kifizetne?

..... Ft/ múzeumlátogatás

16.) Ön szerint hasznos-e gyermeke, illetve családja számára, ha közösen látogatnak el a múzeumba?

Igen. Ha igen miért? .....

Nem. Ha nem, miért nem?.....

17.) Támogatná-e az ötletet, hogy gyermeke az óvodáscsoporttal múzeumpedagógiai foglalkozáson vegyen részt? Mi az az összeg, amivel ezt tevékenységet az Ön családja még szívesen támogatná?

.....Ft/ program

18.) Melyek azok a szolgáltatások, melyek megléte alapfeltétele annak, hogy egy múzeum kiérdemlje a látogatóbarát jelzőt?

(Kérem, az egyes szolgáltatások mellett jelölje meg, hogy az alábbi fontossági sorrend alapján az adott szolgáltatást mennyire tartja fontosnak!)

1- alapvető igény, elmaradhatatlan

2. fontos

3. jó, ha van

4.- kevésbé fontos

5- egyáltalán nem fontos

- múzeumi kávézó/ büfé
- múzeumi étterem
- múzeumi bolt
- múzeumi programok családok számára
- múzeumi programok felnőttek számára
- múzeumi programok csak gyermekek számára
- múzeumi programok nagyszülők + unokáik számára
- a múzeum szakterületének megfelelő neves tudósok, művészek meghívása előadástartásra, beszélgetéshez
- szubjektív tárlatvezetések szervezése neves személyiségek bevonásával
- babakocsi-barát múzeumi környezet kialakítása
- pelenkázó, Baba-mama helységek
- játszósarok gyermekek számára
- a restaurátori és a muzeológusi munka megismertetése a látogatókkal
- születésnap party a múzeumban gyermeke számára
- „ott-alvós” buli szervezése a múzeumban gyermeke számára
- esküvői helyszín
- gasztronómiai programok a múzeumban
- virtuális interaktív játékok a múzeumban
- egyéb:

19.) Véleménye szerint egy modern múzeumi honlapnak milyen információkat, tanulási/ szórakozási lehetőségeket kell biztosítania?

1- alapvető igény, elmaradhatatlan

2. fontos

3. jó, ha van

4.- kevésbé fontos

5- egyáltalán nem fontos

- A múzeum honlapjáról ingyenes letölthető feladatlapok és foglalkoztató füzetek családok, gyermekek, iskolai csoportok számára

- Letölthető módszertani segédlet szülők számára a múzeumlátogatása való felkészüléshez
- Virtuális játékok a múzeum honlapján
- adatbázis
- virtuális kiállítás
- ötletek családok/ gyermekek számára a szabadidő hasznos eltöltéséhez, játékos feladatok ajánlása
- versenyek és vetélkedők meghirdetése az interneten
- egyéb:

20.) Múzeumlátogatás előtt meg szokta-e nézni az intézmények honlapját?

(Kérem, húzza alá a megfelelő választ!)

- nem járok múzeumba és nem látogatok múzeumi honlapokat
- nem járok múzeumba, de ismeretszerzési céllal szoktam múzeumi honlapokat böngészni
- járok múzeumba, de nem nézem meg a honlapot
- járok múzeumba és a praktikus információkat (pl: nyitva tartást és a belépőjegyárakat) ellenőrzöm csak a honlapon
- járok múzeumba és a praktikus információk megszerzésén túl tanulási céllal is böngészem a múzeumi honlapokat